

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Johannes Ewalds samlede skrifter

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 210. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald03val-shoot-idm140321580497728.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

DEN FIERDE HANDLING

Skue-Pladsen er i denne uforandret, som den har været i de tre forrige. - Fredens Aand, som af Aarsager, hvilke han siden giver tilkiende, staaer ved Kundskabets Træ, aabner denne Handling. - Efter en liden Taushed, i hvilken han ved Miner giver sin tilvoxende Uroelighed tilkiende, udbryder han saaledes: Hvor langsom er din Gang du Dagens Lys! - du stræber

Mod Østen - seer du alt det Øyeblik som dræber? -
Ak Uriel! - maaskee - maaskee du aldrig seer 211
Min Ven - min beste Ven og min Veninde meer! -
Hvi flyer du mig, min Roe? - hvor Frygt Altare bygger
For den Almægtige - Her under Dødens Skygger
Sang Fredens Aand - og skialv - og Glæden skiulte sig
Bag Træet - Glæde, Himmel, Gud, hvi flyer i mig? -
Al-Godhed! - Harpen slaaer om Godhed - stille Torden! -
At Godheds Lov-Sang kan udbredes over Jorden! -
Høyt over Dommens Stemme skal min Harpe slaae -
Høyt over Vreden skal min Aand mod Døden spaae -
Af Godhed drukken spaaer min Aand mod Døden - Livet
Har dræbt dig, Død! - hvor er den Magt, som var dig givet? -
Hvem toeg den - men jeg svimler - mørke Gisninger! -
Hvad føler jeg? - hvor er jeg? - og hvad gjør jeg her? -
Dog - her hvor Døden groer - her - om min Ven vil smage -
Maaskee jeg med mit Suk kan kalde ham tilbage -
Maaskee paa Faldets Pynt - min aabne Arm - mit Raab! -
Men Godhed! - skiul mig Gud - ak skiul mig for mit Haab! -
Ney Soel! - dig kun o Soel, og dig du tause Ceder
Betroes Cherubens Frygt - Jeg klager kun for eder! -
Kun i skal see den bange Taare - ak min Ven! -
Om du - ak om du dog - dog maatte føle den! -
Du er endnu - du er- og Himmel deel min Glæde! -
Han staaer endnu - min Ven - han staaer - hvorfor da græde? - 212
Men staaer han ey som Rør i Gihon? - ak som Rør! -
En Blæst, og Røret faldt! - et Ord, og Manden dør! -
Har ey Mandinden ham? - Skræk! - om hun først begierte! -
Ak! - negter den et Bid, som negter ey sit Hierte? -
Hun seer - hun undrer sig - hun frygter for at see -
O Tegn! - men Zephon...

Zephon, Jordens Enggel, trækker Satan uagtet al hans Modstræbelse ind paa Skue-Pladsen. - Han har fundet ham i et Bedragerie, og tvinger ham nu til at følge med sig til Irmiel, for at forklare sine Hensigter dermed; efter det Løfte han har gjort denne nidkiære Ven, at oplyse ham i alt det, som gaaer for sig i Eden. - Han raaber endnu førend Satan bliver seet, ind i Scenen: Kom! - kom frem Bedrager! -

IRMIEL

Hvad...

ZEPHON

Følg! -

SATAN

Høyviise Aand, hvad kalder du bedrage? -

ZEPHON

Du kiender ey den Frugt, som Gud forbød at smage -

SATAN

Ney. -

ZEPHON

Og hvad drev dig til, at sammenblende den
Med Frugt af andre Træer? - hvad drev dig? -

SATAN

Himmelen -

ZEPHON

Skælvelv, Satan! - Himmelen kan lade sig bevæbne. -
Frygt for dens Torden! - tael! - hvad drev dig? -

SATAN

Vel! - min Skiæbne. -

ZEPHON,

(*til Irmiel.*) Og veedst du Irmiel, at denne Nedrige
Har nyelig vildet dræbe Herrens Billede? - 213
Du veedst - i Mandens Dal, det Træ, hvis spæde Greene,
Af Frugter bugnende med Lilier sig forene! -
Tit var det Adams Lyst, naar Dagen brændte varm,
At gaee til dette Træ ved sin Mandindes Arm. -
Der sanke de den Frugt, som Træet gierne taber -
Saa see - saa smage de og prise deres Skaber -
Der saae jeg agtsom hen fra Cedren - Herrens Magt
Holdt Øyet stivt derhen og Rædsler skreeg: Betragt! -
Da voxte Skyggerne - men midt paa Himlen straalte
Den fulde Soel med Glands, som Jorden neppe taalte -
Dog voxte Skyggerne ved Træet - og jeg saae
En Støtte, som af Røg, tæt over Træet staae. -
Da zittrede dets Løv og faldt - de grønne Frugter
Faldt - tykke Greene sank - og Stammen sank i Bugter. -
Og Naboe-Blomstret sank - da flyede Sangeren
For Røgen. - Dyret flyede - Dagen flyede den. -
Saa skyder Straalen ey af Skyen - Soele falde
I mindre Fald, naar Dom og Hævnens Tordner knalde,
End jeg til Træet - Tael, saa skreg jeg, hvo du er! -
Tael i den Herres Navn! - siig, hvad du søger her! -
Da krøb han slavisk frem og i hans Morder-Hænder
Var Dødens Frugt...

SATAN

Hvad Død? - Navn, som jeg ikke kiender! -
Naar døde Livet? - naar? -

ZEPHON

Da, Sclave, da naar Gud
Nedstyrter en Rebell, som trodser mod hans Bud. -

SATAN

Og har jeg fristet ham? -

214

ZEPHON

Forrædere, du tænker,
At slig Forstillelse kan skiule dine Rænker. -
Men blues du derved, da skiul dem før i Skam! -
Erkiend din Ondskab! -

SATAN

Vel! - og om jeg frister ham? -

IRMIEL

Gud! - din Retfærdighed! - du som mit Hierte hader! -
Mørk er din Aand - og mørk blant Nattens Myriader -
Gift er din Tanke - tredsk - og steds betænkt paa Mord -
Og du, Tyran, og du betræde Herrens Jord! -

SATAN

Og du tør knurre! -du! - naar din Tyran befaler! -
Hvorlænge hører han paa Slavens frekke Taler? -
Viid! - ikke jeg - han selv - han ønsker Mandens Død. -

IRMIEL

Dens Død, som ligner ham? -

SATAN

Just det, som han fortrød! -
Kan Thronen taale Støv? - er kun en Aand strafværdig,
Fordi han ligner ham? - og er han ey retfærdig? -
Vel skabte han det stort - bequemt at ligne sig -
Men han fortrød det snart - han, han bevæbner
For selv at synes...

IRMIEL

Skiælv! - hvad var jeg at jeg hørte
Paa Spotteren? -

SATAN

Og jeg, om dine Trudsler rørte?

IRMIEL

Fortabte! -

215

Zephon, som seer paa Irmiels Øyne, at han er fortørnet, viser i sær mod Slutningen af denne Samtale, alle Tegn til den heftigste og utaalmodigste Vrede. - Irmiel har ikke sagt det Ord, Fortabte, førend han gjør sig rede til at knuuse Bespotteren. - Irmiel selv nedlægger den Palme-Green, som han ellers bestandig bærer i Haanden; og i steden for den salige Fromhed som stedse tindrer i hans Øyne, viser han nu med sit funklende og næsten grumme Øyekast, at ingen er heftigere end den taalmodige naar han bliver opirret. - Dog ere de Betragtninger, som hans omme Venskab gjør, det vigtigste som bringer ham ud af sin Character. - Satan paa sin Side, skiønt ellers saa frygtsom, som den nedrigste Bedragere, er nu imod Sædvane trodsig, deels af Nød, deels fordi han veed at de ikke kan forjage ham af Eden. Han laver sig til Strid med Tilberedelser, som vilde synes forskrækkelige for dem, som ikke kiendte ham. Saaledes staaer det til, da Michael den øverste af Strids-Englene og en af de syv som staae for Thronen kommer uformodentlig ned paa Skue-Pladsen. - Denne Aand har paa Guds Befalning Opsigt over, at de onde Aander intet voldsomt tager dem for i hans Have. - Da han seer disse Tilberedelser til Striid holder han det for sin Pligt, at komme sine salige Venner til Hjelp. - Han er som en Strids Engel bevæbnet fra Haand og til Fod. - Men han foragter Satan formeget, til at gjøre andet end vise ham sit skinnende Skiold og sige: See dig selv og flye Forbandede! -

*Satan, som bliver bange for sin egen heslige Skikkelse flyer og Irmiel siger til Erke-Engelen: Ak! - Herre!
- han vil dræbe den Uskyldige. -*

MICHAEL

Vi veed det - See den Stund, i hvilken Aander lære,
At Guds Retfærdighed er evig som hans Ære! -
Thi naar blev Fængslet svagt, at Satan brød dets Dør,
Og er Obaddons Arm ey nu saa stærk som før? -

IRMIEL

Hvem uden Lysets Gud kan løse Mørkets Lænker? -
Men Adam...

MICHAEL

Veed sin Lov og har en Siæl som tænker -
Hvad bør forføre den, som hørte Herrens Bud? -
Hvad frister til at døe og til at trodse Gud? -
Da skulde billigt Suk gaae ud fra Molochs Huuler,
Hvor Synd forgiæves sig bag slig Undskyldning skiuler -
Et Øye som har seet og en oplyst Forstand,
Bør ey forføres. -

IRMIEL

Ak! -

MICHAEL

Du sukker? -

216

IRMIEL

Ak den kan. -
Du kiender Satans List. -

MICHAEL

Har ey mit skarpe Øye
Fulgt med de lumske Trin, og talt dem i det Høye? -
See heele Himlens Hær, som agtsom stirrer ned! -
Kun Dommens Engel seer paa Guds Retfærdighed. -
Hvem styrede dit Syn i Cedren Zephon? - hvem opvakte
Din Harm, da Navnet ham til dine Fødder trakke? -
Og lidet for hans List! - Alting forsøger han -
Tregange saae jeg han forandrede sin Plan. -

IRMIEL

Stoed ey Ithuriel i Lunden? - stille Vinde
Sneg hvislende forbi den slumrende Mandinde -
Og Satan var i Vinden - Dyrene fornem
Hans Skræk og flyede før Cheruben kiendte ham -
Som Skygger flaggre tit omkring et henrykt Øye,
Naar det beskuer Gud og daaner i den Høye -
Snart skimter Aanden Ting - snart mørke Billeder
Af det Tilkommende, men veed ey hvad det er. -
Saa fandt den vise Aand ham svævende - Han hørte,
At Ord som Glædes Ord ved Ewas Læber rørte -
Men Satan svævede for Ewa - da tilbad
Ithuriel - og Søvn og Skygge skiltes ad -
Naturen vaagnede - da søgte Mandens Mage
Et Billede, hvis Tab hun syntes at beklage -
I Lunden søgte hun og under Skyggerne -
Hun græd. -

ZEPHON

Ak! - Mørket spaaer mod denne Salige -
Jeg stoed paa Herrens Bierg, og syntes at fornemme
En Lyd fra Chaos - Gienlyd af en heftig Stemme;
Det var som Molochs Røst, naar den vil naae til Gud,
Og mellem Flammerne fortvivled brager ud - 217
Det raabte: »See hun gaaer! - og atter: »See, hun rørte
»Ved Træet! - det var alt hvad jeg paa Bierget hørte. -

MICHAEL

De Viise selv vil troe, at om Mandinden staaer,
Al Satans Sviig ey op til Mandens Hierte naaer. -

IRMIEL

Hvor heftig føler hun? - da Skræk, naar den begierte,
Hvor Forestilling, Syn, og Haanden selv er Hierte! -
Hvor Øyet, som et Speyl steds viser hvad det seer;
Og Suk bebreyder det, at Siælen føler meer! -
Tit saae jeg undrende, hvor heftigt Hiertet stræber
Til Munden - Ønsker quæles i de fulde Læber. -

MICHAEL

Den Siæl bequem til Fryd - den Drift til Salighed,
Er Godheds Helligdom og det den glædes ved -

IRMIEL

Naar ey udvortes Skin det muntre Syn forblinder,
At det Lyksalighed i det Forbudne finder! -

MICHAEL

Men Siælens Lys er stort, og Hiertet føler Gud,
Og Øret negter ey, at det har hørt hans Bud. -
Er Manden ikke viis, hvis Ord er hende søde,
Som Druen? - mon han taug, og saae det at hun døde? -
Al-Godhed vaager selv, og Himlen holder Vagt -

Ha! - vil hun døe, da maae hun dræbe sig med Magt! -
Fornam du ikke før den Røst? - hvad Herren talte,
Til dem som elske ham, og gjør hvad han betalte? -
Hvem sagde han er god som Herren? - hvem har sagt,
Til Intet: Bliv! - ved hvem er Verdens Grundvold lagt? -
Var jeg ey Herren - stoer - uendelig i Ære, 218
Før Støvets Broder vidste, hvad det var at være? -
Var jeg i Trang, da Leer blev dannet af min Haand,
Og længtes mig, at jeg meddeelte det min Aand? -
Al-Godhed ermit Navn - saa sagde han, hvis Vrede
Fortærer Aander - Navn, som Støvet skal tilbede! -
Oploed jeg ey min Haand for Manden - han har smagt
Mit Gode - see min Ven, med den jeg gjorde Pagt! -
Hvor yndig er han? - viis - og stoer i Aanders Øye -
Hvor frygtet af sin Jord? - hvor elsket af den Høye? -
Hans Røst er Glædens Røst - Han frygter ey den Arm
Som knuuser Throner - See! - han kiender ey min Harm. -
Fremdeeles sagde han: har Adam hørt min Torden? -
Har Ewa seet min Skræk? - og frygtes jeg paa Jorden? -
Saa sandt jeg Herren er: Adlyde de mit Bud,
Skal de kun dyrke mig, som Miskunheders Gud! -
Og see! - den Tiid er nær, da Fristelser ophøre! -
Thi er min Arm ey tung paa den som vil forføre? -
Fortvivled seer han alt, at Tiden raaber ham
Til evig Afmagt og Misundelse og Skam! -
Endnu et Øyeblik uskyldig! - og jeg bygger
Mit Helligdoms Paulun i de rædsomme Skygger. -
Mit Træ skal Manden da tilbede Godhed ved,
Til e vigt Vidnesbyrd paa sin Uskyldighed! -

IRMIEL

Gud give! -

ZEPHON

RAPHAEL...

Denne Salige kommer ind paa Skue-Pladsen med en Hastighed, som er ham usædvanlig. - Den Kiærlighed som han bærer for de to Uskyldige, især til Mandinden, siden den Tid han hørte hende tale i den første Handling, viser sig først nu i sin fulde Styrke, da hun er i Fare. - Han synes strax at forundre sig over at forefinde Michael, men han har neppe omfavnet denne sin Med-Tienere, førend han siger til de andre med en kiendelig Uroelighed: 219I, Mandens Venner, hører! -

I Busken hvisler alt den Stemme, som forfører. -
See sidsker Slangen ey omkring det sikkre Bryst,
Hvor Siælen slumrer Synd og drømmer giftig Lyst? -
Saa siger Godheds Gud: mon den Udvalgte sover,
At Ondskab sig saa nær til hendes Hierte vover? -
Og kiender hun den Orm, hun varmer i sit Skiød;
Og at den aander Gift og hvisler Skræk og Død? -
Hvo vækker hende? - Brøl Obaddon med din Torden! -
Saa siger Herren - Død, din Skræk advare Jorden! -
Og du o Zephon kald Naturens Stemmer frem,
At om hun glemmer mig hun dog maae høre dem!

IRMIEL

- og jeg! -

RAPHAEL

O ømme Ven! - Ithuriel tilbeder -
Foreen dit Suk med hans! - maaskee han flyer for eder -
Her taales ingen Tvang - Bøn skrækker kun en Aand,
Som frygter Naaden meer end Almagts bundne Haand -
Den store Dommens Aand saae paa de gyldne Skaaler;
Og Adams Skaal var tung - nedtrykt af Naadens Straaler. -
Ak! var hans Skaal ey let, om Godhed ey blev ved,
At laane den sin Vægt mod Guds Retfærdighed? -
Hans Hierte deelte sig alt i ulige Deelee,
Til Gud og Ewa - Hun tilegner sig det heele -

Men du, o Salige, bed! - storm til Naaden! - raab,
Mod Mørkets sidste Magt og Ondskabs største Haab! -

IRMIEL

O Gud! -

ZEPHON

En mægtig Røst...

220

Man hører en stærk Torden. -

RAPHAEL

Var det ey Dybets Vægter,
Som raabte anden gang paa de fortabte Slægter? -
Den onde hørte det, og saae sin sidste Tid
Og skialv - fortvivlende fordobler han sin Flid. -

IRMIEL

Ak at! -

ZEPHON

Mandinden...

RAPHAEL,

(til Irmiel.) Gaae! - dit Venskab kan forlede
Din Arm - Retfærdighed tillader kun at bede. -

IRMIEL

Min Gud! - min Ven! - min Frygt! -

(Han gaaer af.)

RAPHAEL

Jeg frygter selv at see
Det Slag, som truer - Gud! - Beskiern dit Billede! -

Han gaaer op til den, som har sendt ham; og Michael, hvis Fuldmagt ikke strækker sig videre end til at afvende al Voldsomhed følger umiddelbar efter. - Zephon gaaer til Side. - Mandinden kommer overmaade dybsindig ind paa Skuepladsen. - Isteden for den uskyldige Glæde seer man efterhaanden Lyst, Frygt og andre heftige Lidenskaber afvexie i hendes Geberder. - Hun udtrykker dem nogentid med Suk og andre Bevægelser uden at tale. - Ithuriel, som bliver staaende i Indgangen af Skue-Pladsen er nedslagen og bedrøvet. - Han fæster undertiden sine Øyne paa hende med den ømmeste Kiærlighed; og udtrykker sin Frygt andretider med at holde Haanden for Øynene. - Han vinker ad hende, men hun er for henrykt i sine Tanker til at give agt derpaa. - Naar dette stumme Optrin har varet noget vender hun sig om for at gaae bort, og Ithuriel giver sin Glæde tilkiende derover. - Men hun gaaer strax tilbage igjen og siger efter at have betragtet Træet: Det smukke Træe! - maaskee! - ney Ewa! - ney Forræder! - Det er forgiæves, om du dig i Haabet glæder! - Jeg skulde glemme Gud! - Skræk! - dig, som skabte mig; - Som gav mig Siæl og alt - jeg skulde glemme dig! - Og dog... ney! - Tanke flye!... men det jeg undrer over, 221 Er denne Dristighed - Betænk det, hvad han vover! - Han frygter ey dens Magt, som truer - Gisninger! - Hvor fører i mig hen? - O Gud hvad gjør jeg her? -

Hun løber forskrækket imod Enden af Skue-Pladsen. - Men hun vender om igjen og siger efter nogen Taushed: Den hade mig? - hvorfor? - den synes at befale, Og raader kun - saa viis - saa yndig er hans Tale. - Den mørke Majestet - den Høyhed lover meer, End det mit svage Syn - mit blinde Øye seer. - Et Bid! - da kiendte jeg den, og utalligt andet. - Hvem er det? - mueligt - Skræk! - en falden - en forbandet! - Jeg skielver - seer jeg ey, at selv det stærke Dyr, Saa snart den nærmer sig, af alle Kræfter flyer? - Og den! - jeg saae det før - du skialv, saa snart en Torden Blev hørt fra Bierget - naar en Storm gik over Jorden -

Og neppe skiulte du de Suk, som trængte frem
Af dit beklemte Bryst - Ha! - viid, jeg hørte dem. -
Saa ene af sit Slag - thi hvilken anden Slange
Kan tale tydelig? - Han taler selv om mange -
De smukke Seraphim! - dog - men utidig Frygt! -
Hos Gud - i Mandens Arm kan Ewa slumme trygt. -
Og Godhed - Almagt - Gud, han skulde vel tillade,
At Mordere kom ind og at de kunde skade! -
Jeg veed ja hvad jeg gjør - jeg gjør kun hvad jeg vil -
Om han kan friste mig, hvad kan han tvinge til? -
Og friste? - raader han, at jeg skal ey adlyde? -
Han viser kun, hvorfor Gud fandt for got at byde. -
Det var min Tvivl - han kom, just da jeg tænkte paa,
Hvorfor den smukke Frugt skal uden Nytte staae. - 222
Han siger sig ja sendt, for bedre at forklare
Det mørke Bud, og den dermed forbundne Fare. -
Maaskee han siger os, hvorledes denne Frugt
Kan smages uden Synd? - hvortil den bliver brugt? -

Her bliver en temmelig lang Pause, i hvilken Ewa stirrer paa den forbudne Frugt. - Hendes Øyne vise tydelig den steds voxende Lyst. - Endelig siger hun som imod sin Villie: Frugt, som behager! - Skræk! - som synes at behage! -

Frugt! - Foden vakkler frem, og Siælen flyer tilbage -
Hvad gjør du Ewa? - Flye! - din Skabere forbød -
Dog ey at see... o Skræk! - o tør du see din Død? -
Frygt har omspændt min Siæl - det bange Hierte banker -
Ogbliverkoldt - og dør. - Uordentlige Tanker! -
Hvi flyer du mig min Siæl? - Jeg svimler - Jorden flyer -
Og Soelen skiuler sig bag Dødens tunge Skyer. -
Saa dør jeg da? - Ha du, som var mit Hiertes Glæde,
Lev! - uden mig - men lev! - lev vel! - hold op at græde! -
Ha! -Taaer dræber ey! - jeg er alt død - min Ven,
Og du min Lyst, og du vil dræbe mig igien! -
Forglem mig! - hvilket Ord? - Ney - meer end Dødens Smerte! -
Dit Hierte glemme mig? - før sønderriv dit Hierte! -
Men Gud! - hvor er jeg? - See! - Jeg har ey smagt endnu -
Jeg er uskyldig - Gud! - og du! - hvi dræber du? -
Men jeg har tænkt en Synd - hvad Synd? - kan Tanker dræbe? -
Siæl smag din fulde Lyst! - men rør den ey min Læbe! -
At roese Herrens Træ, det er at prise Gud - 223
Hans Træ! - hvor deiligt? - ak! - hvor yndigt seer det ud? -
Den tause Majestet! - de underlige Kræfter! -
Den Frugt! - hvem saae dets Frugt, og længtes ey derefter? -
Selv Skyggen! - Billede, dig vil jeg kysse, dig! -

Hun bøyer sig virkelig ned, for at omfavne den Skygge, som hun selv tiltroer nogle af Træets forunderlige Kræfter, men paa Zephons Befalning skielver Jorden, og hun springer forskrækket tilbage og siger: Men Skyggen selv er Død - og den vil dræbe mig. -

Ney! - Ney! - han vil det selv. - Til Herrens Helligdomme
Tør intet omgiort Støv, og ingen Skabning komme. -
Og ret! - thi han har skabt - og ham tilhører det -
Frugt! - god til Gud! - og-ak! - for god til Mennisket! -
Hvorfor? - men dristige, du trætte med din Skaber! -
Flye for det mørke Svælg, hvori din Siæl sig taber! -
For Glædens Skygger - Flye! - See dem endnu! - men skielv! -
Flye for din Lyst! - din Skræk! - din Fristelse! - dig selv! -
Er Eden i en Plet? - hist i de brede Skygger,
Hvorunder Nøysomhed hos salig Glæde bygger -
Derhen min Siæl! - derhen at føle tilladt Fryd! -
At høste Frugter af din seyerrige Dyd! -
Min Busk, som leger med de muntre Vestenvinde,
Glæd dig, thi du skal see den levende Mandinde! -
Og see min Salighed, og sige hvislende
Til Vinden: Salighed, og den Uskyldige! -
Men mærk det stille Dal, naar jeg med fulde Læber
Fortæller dig min Strid, og om den Frugt, som dræber! -

Og at jeg var den nær, og saae den og fornam
At Døden kom mig nær; og følte Skræk og Skam! -
Da skal det bange Dyr forsamles - og de spæde, 224
Som mættes af min Haand, skal skynde sig og græde
Og trænge sig i Kreds omkring mig, bævende
Ved hver en rædsom Ting, som havde kundet skee. -
Da skal jeg prise ham, som styrede mit Hierte
Ved Dødens Frugt, at jeg - ak! - at jeg ey begierte. -
Du smigrer dig min Siæl - ney, hør det Dyr og skielv! -
Jeg havde Lysten - men jeg styrede mig selv. -
Da skal i undres Dyr, at jeg kan overvinde
Saa stort et Creatur, som mig - som en Mandinde -
Da - Gud! - men hvilken Roes? - Ney ikke jeg, men Frygt
Har vundet - See, jeg flyer blot for at leve trygt. -
Hvad flyer jeg? - Døden - vel - Men kan det ikke være,
At jeg blind i min Frygt flyer Herlighed og Ære? -
O Ewa, Ewa! - Skræk! - og mørke Gisninger,
Hvor fører i mig hen? - o Gud, hvad gjør jeg her? -
Ney Adam! - ved din Arm vil jeg oplede Glæde. -
Der zitrer ey min Fod af Frygt at overtræde -
Der...

*Hun er ved Enden af denne sidste Tale kommet imod Udgangen af Skue-Pladsen - men ved det allerulykkeligste Indfald, vender hun sig endnu engang om og siger: Kom du falske Ven, at jeg maae sige dig,
At Adam ene gjør Mandinden lykkelig! -
Hvor skiuler du dig? - kom! - prøv, om du kan forføre! -
Du flyer mig - Nedrige! - kom! - at jeg ret maae høre;
Hvorvit...*

Forføreren har længe ventet efter dette Øyeblik. - Han har adskillige gange viist sig i Indgangen af Skue-Pladsen; men Ithuriels Bøn har holdt ham tilbage, saalænge Mandinden selv ikke kaldte ham. - Nu bliver han denne salige Forbedere for stærk; og kommer ind i Skikkelse af en prægtig-skinnende, majestetisk, opretgaaende, os ubekiendt Slange, omtrænt som Ægypternes Serapis, eller Philisternes Dagon. (*) Han siger det efterfølgende med en forestilt

*
- 225

Koldsindighed. - Uagtet al den Behiertighed, som hans Ondskab hjælper ham i at antage, viser han dog af og til, at han meget vel fø er Herrens Rædsel, sin tilstundende Dom og Obaddons Nærværelse. - Han siger endnu i Indgangen: Du kalder mig -

EWA
Ha! - Ney! -

SATAN
Din høye Røst -
Din Graad Mandinde...

EWA
Flye! -

SATAN
Men du begierte Trøst. -

*
- 226

EWA
Ja - jeg behøver den - men ey af dig Forræder! -

SATAN
Jeg? - Vel! -

(han lader, som han vil gaae.)

EWA
Bliv! -

SATAN

Og hvorfor? -

EWA

Ak! -

SATAN

Salige, du græder! -

* * *
— — — 227

EWA

Ak! -

SATAN

At beklage sig i slig Lyksalighed! -

EWA

Ret! - falske! -

SATAN

Men jeg gaaer - din Glæde...

EWA

Ret! - Bliv ved! -

SATAN

Hvad kan du ønske meer? - fornøyet - mæt og roelig,
I Adams kiælne Arm - i en bevogtet Boelig -

*
— 228

Tryk - ey at tale om den Frihed som du har,
At see...

EWA

Men...

SATAN

Siig mig en, som meer lykkelig var! -

EWA

Jeg kiender ey - for blind...

SATAN

Vel -

EWA

Vel? -

SATAN

Hvo kan udgrunde
Al-Godheds Dyb? -

EWA

Heri? -

SATAN

Blind kan du ey misunde. -
Du ønsker ikke Ting, hvoraf du intet veed -
Fornøyet...

EWA

Men et Dyr har samme Salighed. -

SATAN

Og er du meer? -

EWA

Ha! - viid! - Jeg hersker over Jorden. -

SATAN

Og frygter for et Træ, og zitterer for en Torden? -

EWA

Jeg? - men jeg frygter kun, at gjøre Gud imod,
Og at fortørne den, som selv er evig god. -

*
- 229

SATAN

Ret! - Gud er evig god - naar troer du at han taber
Sin Evighed, sig selv, sit Væsens Egenskaber? -

EWA

Gud! - han forandres ey -

SATAN

Og om han dræbte dig,
Da var det Godhed? -

EWA

Ney - men vil han dræbe mig? -

SATAN

Dog troer du, at han kan. -

EWA

Om jeg uskiønsom rører;
Da...

SATAN

Han bør takke dig, at han ey selv ophører! -
Thi, sæt, det faldt dig ind, at handle mod hans Bud,
Da holdt hans Godhed op - du kan forandre Gud! -

EWA

At synde...

SATAN

Kald det Synd! - men kan din Feyl forlede
Den Viiseste til Harm, og Godhed selv til Vrede? -
En vigtig Ting - en Frugt opirre Skaberen! -
Som om hans Tab var stort, ifald du smagte den! -
Han byder: Smag den ey! - vel! - Han har Ret at byde -
Han skabte dig -

EWA

Og jeg? -

SATAN

En Sclave bør adlyde! -

EWA

En Sclave? -

SATAN

Tvang og Frygt blev aldrig kiendt af Frie. -
Men frygt ham! - mon jeg vil forhindre dig deri? - 230
Kun dette har jeg sagt, at frelse Himlens Ære. -
Han vil ey dræbe dig - men adlydt vil han være. -

EWA

Han truer dog med Død. -

SATAN

Men veedst du hvad det er,
At døe? -

EWA

Da holdt vi op at være...

SATAN

Mennesker. -
Hvorledes slettes ud? - Kan Lyset andet føde, End Lys? -

EWA

Ney. -

SATAN

Og en Gud frembringe Ting, som døde? -
Meer - din indblæste Siæl? -

EWA

Er Herrens -

SATAN

og en deel
Af Gud skal kunde døe! - hvad om han døde heel? -

EWA

Jeg svimler...

SATAN

Kundskabs Frugt oplyse Siælens Øye,
Og slukke Siælens Lys! -

EWA

Hvor tungt at sammenføye? -

SATAN

Den viser got og ont, og hvem ifald du dør? -

EWA

Tvivel! - Gud! - hvad gjør jeg? - svar! -

SATAN

Adlyde, som du bør. -
Om... men jeg tier -

EWA

Tael! -

231

SATAN

Ney! - Himmelen og Jorden
Har Viisdom givet Lov, og foreskrevet Orden. -
Bemærk, at Skabningen opstiger Led fra Led,
Fra Støv til dig - Fra dig... men

EWA

Og hvortil? - Bliv ved! -

SATAN

Betænk, om alle Dyr vil fordre Guddoms Ære;
Om hver en Træl staaer op, og selv vil adlydt være;
Om... Evigheden selv blev snart ukiendelig
Blant Skabte! frist mig ey! - det er for høyt for dig. -

EWA

O grumme Ven! - Jeg var lykkelig - nøysom - roelig -
Jeg sov i Mandens Arm - og Glæden var min Boelig -
Og du kan dræbe mig? - du kalder dig min Ven -

SATAN

Jeg dræbe? - See din Død, og frygt dig kun for den! -

EWA

Du spotter! - ak min Gud! - du elsker mig! - min Fader,
Du elsker mig! - og jeg - jeg troe det, at du hader? -
Kan Almagt frygte sig? - og kan Al-Godhed selv
Misunde? - ney Tyran! - ney Siæl! - ney Hierte skielv! -
Gud lyve! - Gud for mig! - hvorledes kan han sige,
At den er dødelig? -

SATAN

Han taaler ingen Lige. -

EWA

Og du som veed det ey: Han skabte Mennisket
Sig lig - Et Billede paa Herren kaldes det. -

232

SATAN

Men du som ligner den, der overseer det Høye;
Hvad fattes da dit Syn? - hvad skiules for dit øye? -

EWA

O Gud! - o Ven! - o Lyst! - o mørke Gisninger,
Hvor fører i mig hen? - o Gud! - hvad gjør jeg her? -

*Hun gaaer nogle Skrit tilbage, men bliver strax staaende og siger: Men, om jeg blev en Gud! - mon den
Algode vilde*

Misunde mig? - og vil min Skabere mig ilde? -
Ney, ney han er min Ven -

SATAN

Men han er evig god -
Og al Fuldkommenhed er stridig derimod,
Thi mod Utrængende kan ingen Godhed vises. -

EWA

Ha, skabte han en Frugt, og frygter at den spises? -

SATAN

At forekomme Ting, hvis Grund er evig lagt
I Almagts Væsen selv, det overgaaer hans Magt. -
Der findes Skabninger, som af sig selv frembryde,
Som af hans Overflod altid nødvendig flyde -
Han skaber Ting af Valg - men andre føder han,
Ved Almagts Virksomhed, som ey forandres kan. -
Sæt Soelen uden Ild! - lad Træet forebygge,
At det ey nu, som før blev Aarsag til en Skygge! -

EWA

Ak! -

SATAN

Har du seet den Sæd, som Cedren kaster ned,
Hvor den meddeeler Støv sit eget Væsen ved? -

EWA

Ja -

SATAN

Viid da! - Herrens Træ... men ney! - jeg vil bedrage
Jeg vil forføre dig -

233

EWA

Siig Ven! - siig tør jeg smage? -

SATAN

Ney! -

EWA
Du forbyde mig! -

SATAN
Hvi spørger du mig da? -

EWA
Siig, tør jeg smage frit, og tør jeg smage? -

SATAN
Ja. -

EWA,
(*heftig.*) Ney! - thi min Gud forbød...

SATAN
Vel! - vov det ey at spise! -

EWA
Du negter mig dit Raad -

SATAN
Hvad Raad gjør Daarer vise? -

EWA,
(*i det hun gaaer nærmere.*) Jeg seer min Feyl -Velan! - jeg troer dig - og
mit Mod -
Men...

SATAN
Svage! -

EWA
Hvilken Angst omspænder ey min Fod? -
Du vil mig dog ey ont - ak! - om jeg døde, vilde
Min Død fomøye dig? - Min Ven, vil han mig ilde? -
Ak! - skad mig ey! - du er min Ven. -

SATAN
Naar du har smagt,
Da seer du først, om jeg fortiente slig Foragt. -

EWA
Ney, han misunder mig - Han? - ney min Lyst bedrager -
234Du vinker søde Frugt - du, blinde Skræk forjager! -
Jeg...

Mandinden gaaer endnu nærmere, men det begynder at tordne stærk; og en heftig Storm, som følger paa denne Torden oprører alt det omkring værende. - Jorden selv skielver ved det sidste Trin, som Mandinden staaer i Begreb med at gjøre. - Hun standser og siger forskrækket: Herren tordner alt - og hvilken Storm? - o Frygt! - Jeg dør...

SATAN
Ney bliv en Træl! - i Lænker leves trygt. -

EWA,
(*efter nogen Betænkning.*) Jeg Træl? -

SATAN
Du zitterer dog - en Torden og du vanker! -
Den høye Siæl! - En Storm bortblæse dine Tanker! -

EWA,
(*som atter gaaer nærmere.*) Jeg zittre? - ney! - jeg vil -

Hun staaer alt i Begreb med at rekke efter den dødelige Frugt da et stærk Tordenslag gjør at hun endnu

engang staaer forskrækket stille og raaber: Skræk! - ville, hvad jeg bør! -

SATAN

Flye! -

EWA,

(efter at have betænkt sig.) Ney min Lyst! - mit Mod! -

Hendes Beslutning er nu alt uforanderlig; og hendes Lyst har alt taget saa stærk Overhaand, at den overvinder al Skræk. - Hun staaer alt færdig til det allerulyksaligste Greb; da Adam, som har hørt noget af det sidste, kommer forskrækket ind paa Skue-Pladsen, og raaber alt i Indgangen: Mandinde! - hvad du gjør!...

Gud! - tør du?...

EWA,

(til Satan.) Tael! - min Ven! -

SATAN

Hvad nytter det at tale? -

En Slave lyder kun, og frygter at befale.

Følg roelig Støvets Lov! - den blinde Lydighed

Har intet Valg - Lyd! - skielv! -

ADAM

Jeg skielve! - jeg! - hvorved? -

235

EWA

Ved Guders Lighed - Smag! -

ADAM

Gud! - jeg at overtræde

Dit ene Bud! -

SATAN

Ney skielv! - flye den misundte Glæde! -

Et Støv er dog for svagt...

ADAM

Formastelige tie! -

Følg snart Mandinde! - snart! -

Han tager hende ved Haanden, og ledsager hende udaf Skue-Pladsen imod hendes Villie. - Hun giver dette sidste tydelig tilkiende, ved den Maade, paa hvilken hun følger ham, og ved de smagtende Blik, som hun bestandig kaster til det forbudne Træ. - Hans Skræk gier, at han ikke bemærker det. - Han raaber, i det han saa got som trækker hende ud: O Herre! - leve vi? -

ENDE PAA DEN FIERDE HANDLING